

Trends in leeftijdscriminatie

TNO 2023 R12201 – 14 november 2023

Trends in leeftijdsdiscriminatie

Auteurs	Malte van Veen, Linda Koopmans, Swenneke van den Heuvel
Rubricering rapport	TNO Public
Titel	Trends in Leeftijdsdiscriminatie
Rapporttekst	TNO Public
Aantal pagina's	14 (excl. voor- en achterblad)
Aantal bijlagen	-
Projectnummer	060.56318/01.03

Alle rechten voorbehouden

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TNO.

© 2023 TNO

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1 Aanleiding	4
2 Data	5
3 Variabelen	6
3.1 Uitkomstvariabele Leeftijdsdiscriminatie.....	6
3.2 Groeperingsvariabelen.....	6
4 Resultaten	7
4.1 Multiwave cross-sectioneel.....	7
4.2 Within-Changes	8
4.3 Within - verschillen tussen groepen.....	10
4.4 Cumulatieve verandering in 2021	10
5 Conclusie	11
6 Referenties	12
Bijlage Tabellen	13

1 Aanleiding

Uit de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA; Van den Heuvel et al., 2023) blijkt dat in 2022 gemiddeld 2,4% van de Nederlandse werknemers zich gediscrimineerd voelde op het werk vanwege hun leeftijd (zie [NEA 2022](#)). Gevoelens van leeftijdsdiscriminatie kwamen het meest voor onder werknemers tot 25 jaar (4 procent) en onder 65-plussers (5 procent). Uit de resultaten blijkt verder dat werknemers die zich gediscrimineerd voelen vaak minder tevreden zijn met hun werk en vaker verzuimen dan werknemers die zich niet gediscrimineerd voelen. Het verminderen en voorkomen van leeftijdsdiscriminatie is belangrijk om ervoor te zorgen dat meer mensen met plezier en in goede gezondheid door kunnen werken tot hun pensioen.

Op verzoek van het Ministerie van SZW laten wij met dit beknopte rapport zien hoe leeftijdsdiscriminatie van werkende 45-plussers zich heeft ontwikkeld tussen 2010 en 2021.

2 Data

In dit onderzoek maken we gebruik van data uit STREAM, de Study on Transitions in Employment, Ability and Motivation (Van den Heuvel et al., 2021). STREAM is een longitudinaal onderzoek onder Nederlandse werknemers, zelfstandigen en niet-werkenden van 45 jaar en ouder. Dat wil zeggen dat we dezelfde groep mensen gedurende een groot aantal jaren volgen. Dat maakt het mogelijk om lange termijneffecten te onderzoeken van bijvoorbeeld werkfactoren of veranderingen daarin, om blootstellingsduur mee te nemen, of om verschillende individuele trajecten te onderzoeken. In 2010 zijn we met ongeveer 15.000 deelnemers gestart. Deze groep is in 2015 aangevuld met 6.750 nieuwe deelnemers. Meer informatie over deelnemers en respons is te vinden in het methodologisch rapport (<https://www.monitorarbeid.tno.nl/nl-nl/onderzoeken/stream/>). Data zijn verzameld in de jaren 2010, 2011, 2012, 2013, 2015, 2016, 2017, 2019 en 2021.

Tabel 1. Aantallen per jaar waarover informatie met betrekking tot leeftijdsdiscriminatie beschikbaar is.

Jaar	Aantal
2010	12.044
2011	9.367
2012	8.462
2013	7.276
2015	11.197
2016	9.057
2017	8.177
2019	5.367
2021	3.900

3 Variabelen

3.1 Uitkomstvariabele Leeftijdsdiscriminatie

Leeftijdsdiscriminatie is gemeten met vijf items op een 5-punt-schaal (1 = helemaal oneens; 5 = helemaal eens):

1. Oudere werknemers worden overgeslagen bij promotie of interne vacatures.
2. Oudere werknemers krijgen niet dezelfde mogelijkheden voor training onder werktijd.
3. Jongere werknemers krijgen voorrang om met nieuwe apparatuur te werken of om nieuwe activiteiten of werkmethoden uit te voeren.
4. Oudere werknemers ervaren meer druk om het bedrijf te verlaten.
5. In mijn bedrijfstak komen oudere ondernemers minder gemakkelijk aan nieuwe klanten of werk dan jongere ondernemers.

Hoe hoger de score, hoe hoger de ervaren discriminatie.

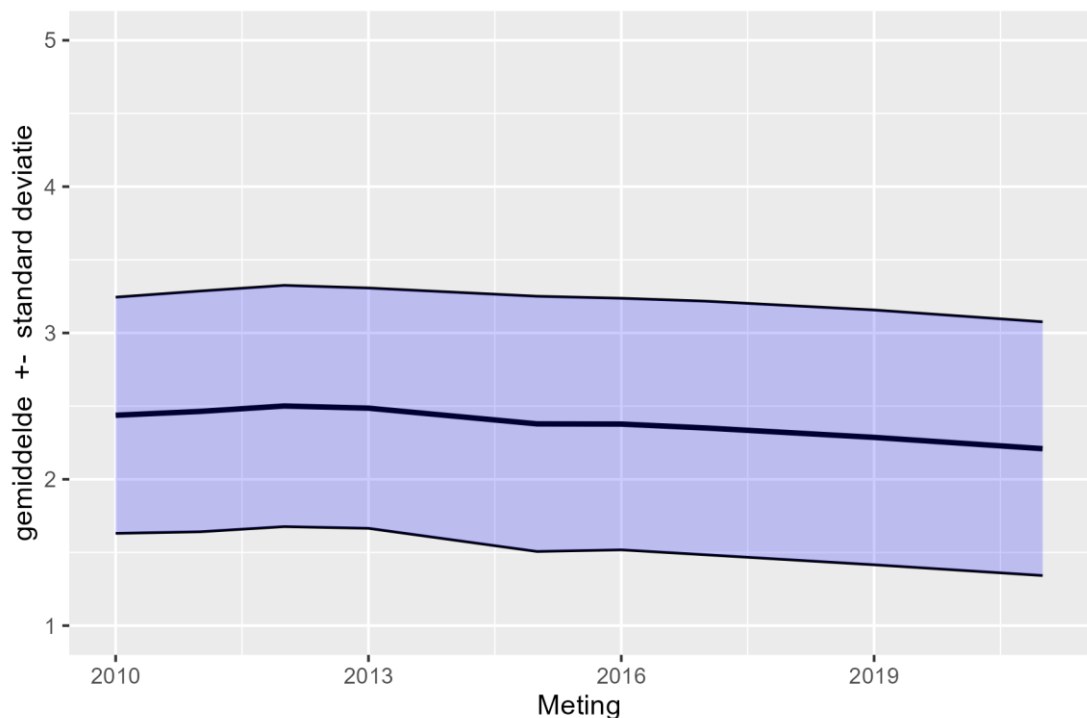
3.2 Groeperingsvariabelen

1. Geslacht:
 - a. Man
 - b. vrouw
2. Sector (13 sectoren):
 - a. Landbouw, bosbouw en visserij
 - b. Industrie
 - c. Bouwnijverheid
 - d. Groot- en detailhandel
 - e. Vervoer en opslag
 - f. Horeca
 - g. Informatie en communicatie
 - h. Financiële instellingen
 - i. Zakelijke dienstverlening/onroerend goed
 - j. Openbaar bestuur
 - k. Onderwijs
 - l. Gezondheids- en welzijnszorg
 - m. Cultuur, sport en recreatie
3. Opleidingsniveau
 - a. Geen onderwijs t/m LBO/ VBO/ VMBO-beroepsgericht/ MBO-1
 - b. MAVO/ HAVO/ VWO/ VMBO-theoriegericht/ MBO-2+
 - c. HBO/ WO/ Postdoctoraal
4. Leeftijdscategorie:
 - a. 46-49
 - b. 50-54
 - c. 55-59
 - d. 60-64
 - e. 65-72

4 Resultaten

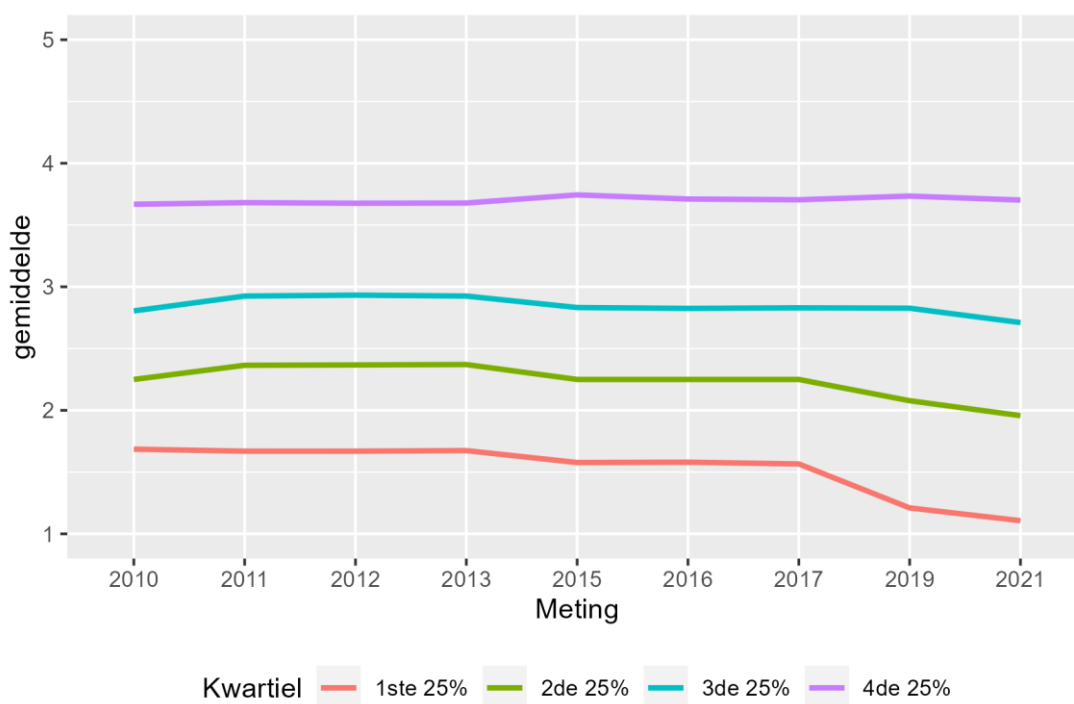
4.1 Multiwave cross-sectioneel

Met STREAM data kunnen veranderingen in leeftijdsdiscriminatie van individuen over de tijd worden gevolgd. Voor de eerste analyses houden we nog geen rekening met deze “within” – veranderingen en bekijken het gemiddelde van elk jaar. In Figuur 1 is te zien dat het gemiddelde licht afneemt. De gemiddelde leeftijdsdiscriminatie loopt dus licht terug. Deze verandering is echter zo klein dat we kunnen concluderen dat (tenminste voor individuen die niet uit de steekproef zijn gevallen) de gemiddelde leeftijdsdiscriminatie niet is veranderd. In blauw gekleurd is de standaarddeviatie te zien die ook stabiel blijft. Er zijn dus ook geen grote veranderingen in de verdeling van leeftijdsdiscriminatie binnen elk jaar te verwachten (Tabellen in appendix).

Figuur 1. Gemiddelde over de jaren heen

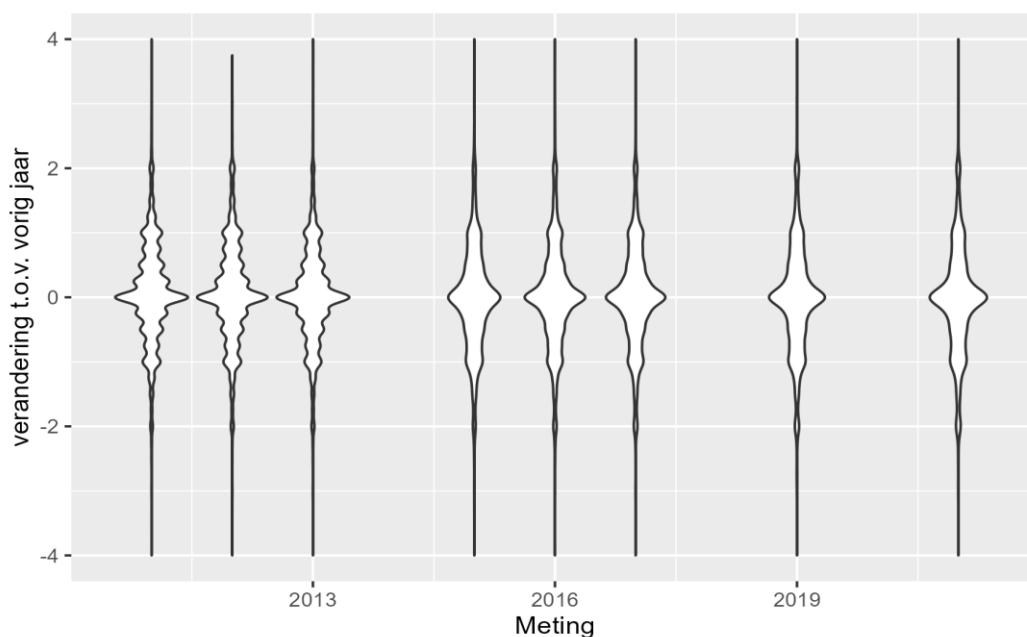
Dit wordt bevestigd wanneer wij de individuen indelen in kwartielen gebaseerd op ervaren leeftijdsdiscriminatie (laagst scorende 25% etc. tot en met hoogst scorende 25%). Het kwartiel van degenen die het laagst scoren binnen elk jaar vormt een uitzondering (rode lijn voor q4 in Figuur 2). Met andere woorden: bij degenen die de minste leeftijdsdiscriminatie ervaren, neemt deze nog verder af. Behalve deze uitzondering kunnen wij er dus van uit gaan dat er geen grote verschuivingen zijn in leeftijdsdiscriminatie tussen 2010 en 2021.

Figuur 2. Gemiddelde per kwartiel over de jaren heen

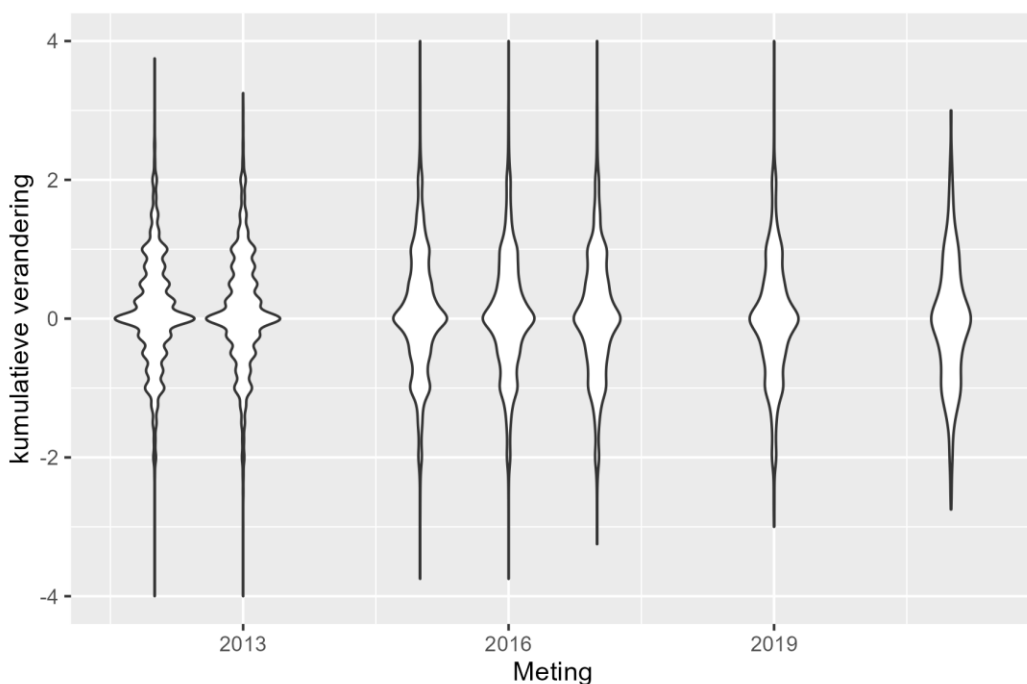
4.2 Within-Changes

Met de STREAM data zijn wij ook in staat om veranderingen binnen personen te onderzoeken. Wij kunnen de absolute verandering in leeftijdsdiscriminatie tussen twee meetmomenten voor elke persoon berekenen en vervolgens de verdeling van deze verandering analyseren. Als we bijvoorbeeld alleen positieve veranderingen zouden zien, zou dat betekenen dat de ervaren discriminatie bij elk persoon toeneemt. Zou de verdeling van deze veranderingsscores perfect symmetrisch zijn, zou dat betekenen dat er voor elke toename binnen een persoon een afname met dezelfde omvang bestaat. Figuur 3 laat de verdeling voor de veranderscores zien voor elk jaar. De eerste visuele inspectie laat zien dat de meeste mensen niet van score zijn veranderd ("buike" bij "0") en dat de verdeling redelijk symmetrisch lijkt en dat de meesten niet meer dan 1 punt op de schaal zijn veranderd. De "skewness" van elke verdeling (een kwantitatieve maat voor de symmetrie) is voor geen van de verdelingen per jaar hoger dan 0.08, wat als onderbouwing voor symmetrie kan worden gezien. Ook gebaseerd op deze analyse is er dus geen sprake van een verschuiving.

Figuur 3. Verdelingen van veranderscores opgesplitst naar jaar

Omdat het ook zou kunnen dat er oudere werknemers tussen zitten die jaar op jaar hoger scoren analyseren wij ook de cumulatieve verandering. Ook hiervan kunnen we de verdeling plotten om te zien of er relatief veel mensen zijn waarbij over de jaren heen een duidelijke toename heeft plaatsgevonden. Ook hier is te zien dat er even veel mensen zijn waarbij ervaren leeftijdsdiscriminatie voor alle jaren is afgenomen dan dat er mensen zijn waarbij deze is toegenomen.

Figuur 4. Verdeling van cumulatieve verandering over de jaren heen.

4.3 Within - verschillen tussen groepen

Er zijn geen verschillen te vinden in trends in leeftijdsdiscriminatie opgesplitst naar subgroepen. De volgende factoren zijn bekeken:

1. Geslacht
2. Sector
3. Opleidingsniveau
4. Leeftijdscategorie

Zie appendix voor de gemiddelde in tabelvorm.

4.4 Cumulatieve verandering in 2021

Als we naar de gemiddelde cumulatieve verandering per groep sinds het begin van STREAM kijken, zien wij dat de leeftijdsdiscriminatie het meeste is toegenomen bij mensen die in de landbouw werken. Vanwege het lage aantal mensen moeten we echter voorzichtig zijn met de interpretatie van deze cijfers. Over het geheel genomen beschouwen we deze veranderingen als dusdanig gering dat zij, met uitzondering van werkenden in de landbouw, bosbouw en visserij, weinig praktische significantie hebben.

Tabel 2. Gemiddelde cumulatieve verandering per sector

Sector	Gemiddelde cumulatieve verandering	n
Landbouw, bosbouw en visserij	0,71	19
Horeca	0,19	45
Vervoer en opslag	0,1	292
Financiële instellingen	0,09	148
Zakelijke dienstverlening/onroerend goed	0,04	328
Bouwnijverheid	0,03	91
Cultuur, sport en recreatie/overige dienstverlening	-0,01	113
Groot- en detailhandel	-0,06	376
Onderwijs	-0,06	351
delfstoffen/nuts/afval	-0,06	483
Openbaar bestuur	-0,08	494
Gezondheids- en welzijnszorg	-0,1	707
Informatie en communicatie	-0,25	177

5 Conclusie

Ervaren leeftijdsdiscriminatie bij werknemers van 45 jaar en ouder is stabiel over de tijdsperiode van 2010 tot 2021. Dit geldt ook voor alle subgroepen die geanalyseerd zijn. We zien dus geen verschillen tussen mannen en vrouwen, leeftijdsgroepen, opleidingsniveaus en sector. Een mogelijke uitzondering zijn werkenden in de landbouw, bosbouw en visserij. Wanneer we de gemiddelde cumulatieve verandering binnen één werkende beschouwen, lijkt de ervaren leeftijdsdiscriminatie in deze sector toegenomen over de jaren heen. Een belangrijke beperking hier is echter het kleine aantal van maar 19 werkenden waarop deze statistiek is gebaseerd.

6 Referenties

Van den Heuvel, S.G., Koopmans, L., & de Vroome, E. (2022). Study on Transitions in Employment, Ability and Motivation (STREAM): Methodologisch rapport (2010-2021). TNO Leiden, R12045.

Van den Heuvel, S.G., Fernandez Beiro, L., & van Dam, L.M.C. (2023). Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden 2022: Resultaten in Vogelvlucht. TNO/CBS, Leiden/Heerlen.

NEA nieuwsbericht: [1 op de 10 werknemers voelde zich in 2022 gediscrimineerd op werk \(tno.nl\)](#)

Bijlage Tabellen

Tabel 3. Ad Fig 1. Gemiddelde en standard deviatie in leeftijdsdiscriminatie, opgesplitst naar jaar

Meting	Mean	sd
2010	2,44	0,81
2011	2,46	0,82
2012	2,5	0,82
2013	2,49	0,82
2015	2,38	0,87
2016	2,38	0,86
2017	2,35	0,87
2019	2,29	0,87
2021	2,21	0,87

Tabel 4. Ad Fig 2. Gemiddelde in leeftijdsdiscriminatie, opgesplitst naar jaar en kwartiel

Meting	mean_q1	mean_q2	mean_q3	mean_q4
2010	1,69	2,25	2,8	3,67
2011	1,67	2,36	2,92	3,68
2012	1,67	2,37	2,93	3,68
2013	1,67	2,37	2,93	3,68
2015	1,58	2,25	2,83	3,74
2016	1,58	2,25	2,83	3,71
2017	1,57	2,25	2,83	3,7
2019	1,21	2,08	2,83	3,73
2021	1,11	1,96	2,71	3,7

Tabel 5. Gemiddelde in leeftijdsdiscriminatie, opgesplitst naar jaar en geslacht

Meting	Man	Vrouw
2010	2,48	2,38
2011	2,51	2,41
2012	2,54	2,45
2013	2,52	2,44
2015	2,43	2,32
2016	2,43	2,31
2017	2,4	2,29

Meting	Man	Vrouw
2019	2,34	2,22
2021	2,26	2,14

Tabel 6. Gemiddelde in leeftijdsdiscriminatie, opgesplitst naar jaar en opleiding

Meting	Geen onderwijs t/m LBO/ VBO/ VMBO-beroepsgericht/ MBO-1	MAVO/ HAVO/ VWO/ VMBO-theoriegericht/ MBO-2+	HBO/ WO/ Postdoctoraal
2010	2,56	2,46	2,35
2011	2,55	2,48	2,41
2012	2,6	2,52	2,44
2013	2,57	2,5	2,43
2015	2,53	2,38	2,32
2016	2,52	2,39	2,32
2017	2,52	2,36	2,29
2019	2,44	2,31	2,22
2021	2,43	2,22	2,15

Tabel 7. Gemiddelde in leeftijdsdiscriminatie, opgesplitst naar jaar en sector 1/2

Meting	Bouwnijverheid	Cultuur, sport en recreatie/overige dienstverlening	Financiële instellingen	Gezondheids- en welzijnszorg	Groot- en detailhandel	Horeca
2010	2,49	2,3	2,49	2,39	2,5	2,44
2011	2,55	2,36	2,56	2,41	2,51	2,38
2012	2,62	2,39	2,66	2,42	2,54	2,5
2013	2,55	2,33	2,65	2,44	2,49	2,42
2015	2,47	2,24	2,5	2,31	2,41	2,41
2016	2,55	2,26	2,5	2,29	2,45	2,26
2017	2,52	2,25	2,41	2,26	2,38	2,25
2019	2,32	2,3	2,3	2,16	2,38	2,27
2021	2,21	2,09	2,21	2,12	2,28	2,31

Tabel 8. Gemiddelde in leeftijdsdiscriminatie, opgesplitst naar jaar en sector 2/2

Meting	Informatie en communicatie	Landbouw, bosbouw en visserij	Onderwijs	Openbaar bestuur	Vervoer en opslag	Zakelijke dienstverlening/ onroerend goed	delfstoffen/ nuts/afval)
2010	2,44	2,21	2,31	2,49	2,56	2,36	2,55
2011	2,45	2,17	2,36	2,55	2,5	2,4	2,56
2012	2,49	2,36	2,37	2,59	2,58	2,46	2,57
2013	2,53	2,45	2,37	2,54	2,55	2,52	2,52
2015	2,41	2,15	2,25	2,4	2,49	2,43	2,44
2016	2,38	2,27	2,25	2,37	2,47	2,4	2,47
2017	2,37	2,42	2,22	2,37	2,44	2,35	2,47
2019	2,33	2,55	2,14	2,33	2,33	2,29	2,42
2021	2,18	2,05	2,02	2,28	2,32	2,2	2,34

Tabel 9. Gemiddelde in leeftijdsdiscriminatie, opgesplitst naar jaar en leeftijdscategorie

Meting	46-49	50-54	55-59	60-64	65-72
2010	2,31	2,38	2,51	2,55	NA
2011	2,32	2,4	2,52	2,58	2,51
2012	2,34	2,43	2,53	2,63	2,49
2013	2,33	2,41	2,51	2,6	2,41
2015	2,28	2,34	2,42	2,51	2,47
2016	2,29	2,33	2,41	2,47	2,48
2017	2,24	2,31	2,39	2,46	2,33
2019	2,21	2,23	2,29	2,37	2,33
2021	NA	2,1	2,24	2,3	2,23

Healthy Living & Work

Sylviusweg 71
2333 BE Leiden
www.tno.nl